

Türk Dünyası

Sayı #434 Fiyat £50.00

Tarih

Kültür Dergisi

Mart 2023

Cilt: 73

Aylık Süreli Yayın

İssn: 1305-9769

Modem: 112483

9 771305 976901

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Büyük Deprem Afetleri

Türkiye'de afetlerin zararlarını en aza indirmek amacıyla sistemli, süreklilik arz eden ve bütüncül bir bakış açısıyla ciddi bir planlamanın ülkenin öncelikli konularından olması zaruridir.

Prof. Dr. Fatma Ürekli

Karabağ Dosyası

Avrupa Birliği'nin
Dağlık-Karabağ Politikası

Prof. Dr. Salt Yılmaz

Kavimler Göçü Dönemi
Türkler ve Karabağ

Doç. Dr. Reşad Mustafa

Çağdaş Azerbaycan Şiirinde
Karabağ

Prof. Dr. Tevfik Abdulhasanlı

İstiklal Marşı... o günler ne samimi ne heyecanlı günlerdi. O şiir milletin o günkü heyecanının ifadesidir. Bin bir fecai karşısında bunalan ruhların, ıstıraplar içinde halas dakikaları beklediği bir zamanda yazılan o marş, o günlerin kıymetli bir hatırasıdır. O şiir bir daha yazılamaz. Onu kimse yazamaz. Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lazım. O şiir artık benim değildir. O milletin malıdır. Benim millete karşı en kıymetli hediyem budur.

M. Akif ERSOY

Doç. Dr. Işıl Tuna Pınar*

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, Osmanlı Devleti'yle İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra galip devletler yurdun çeşitli bölgelerini peyder pey işgal etmeye başlamışlardır. Türk milleti bu işgalleri kabul etmeyerek öncelikle çeşitli kurtuluş çareleri aramışlar, cemiyetler kurmuşlar ve mitinglerle işgalleri kınamışlardır. 19 Mayıs 1919 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla birlikte, İstiklal Savaşı'nın aksiyon dönemi (fiili dönemi) başlamıştır. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı ile de "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" şiarının hayat bulduğu ve yeni Türk Devleti'nin kuruluşuna gidilen yolda taşlar yerine oturmaya başlamıştır.

İşte böyle bir dönemde Büyük Millet Meclisi halkı Millî mücadeleye teşvik etmek için "İrşat Heyetleri" kurmuştur. Mehmet Akif'in bu heyetler içerisinde görev aldığı da bilinen bir gerçektir. İşgalci devletlere karşı bağımsızlık mücadelesinde, sadece askeri alanda atılacak adımlarla değil aynı zamanda milletin motivasyonunun artırılmasıyla da kazanılacağını iyi bilen Mustafa

fa Kemal Atatürk sıklıkla askerin moralini, milletin maneviyatını yükseltecek bir "Millî Marş" yazılması gerekliliği üzerinde durmaktaydı. Bu düşünceden hareket eden İrşat Heyetleri de ülkenin bütününe yayılarak bu hususu sıklıkla dile getirmiş ve konuyu canlı tutmuşlardı.

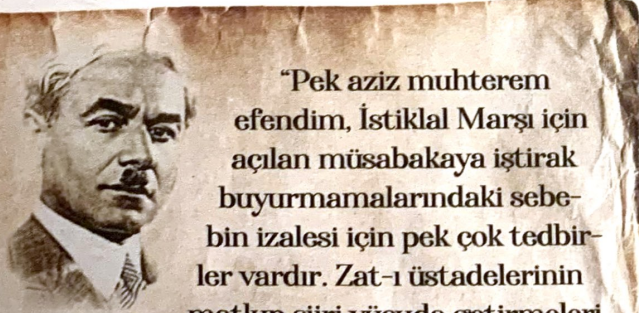
Netice itibarıyla Türk Kurtuluş Savaşı süresince bir Millî Marş yazılması için BMM tarafından yarışma açılması kararlaştırılmıştır. Açılacak yarışmanın içeriği ve şartlar dönemin gazetesi Hakimiyet-i Milli' de şu şekilde yerini almıştır.

"Milletimizin dahili ve harici istiklali uğrunda girişmiş olduğu mücadeleyi ifade ve terennüm için bir İstiklâl Marşı Umur-u Maarif Vekaleti Celi'le'since müsabaka vazedilmiştir.

İşbu müsabaka 23 Kanun-ı evvel sene 1336 tarihine kadar olup bir heyet-i edebîye tarafından gönderilen eserlerden intihap olunacak ve kabul edilen eserin güftesi için beş yüz lira mükafat verilecektir. Ve yine la akal beş yüz lira tahsis edilecek olan beste için bilahare ayrıca bir müsabaka açılacaktır. Bütün müracaatlar Ankara'da Büyük Millet Meclisi Maarif Vekâlet'ince yapılacaktır."

Alınan karar doğrultusunda dönemin Milli Eğitim Bakanı Dr. Rıza Nur tarafından vilayetlere gönderilmek üzere bir genelge hazırlanmıştır. Genelgede yarışmaya katılacak şairlerin şiirlerini 21 Aralık 1920 tarihine kadar üç ay içerisinde Ankara'ya göndermesi gerektiği belirtildikten sonra marş güftesine verilecek 500 liralık ödül veya mükafattan bahsedilmiştir. BMM marşa yönelik çalışmalarına hız vermiş, gönderilecek güftelerin incelenmesi içinde bir heyet oluşturmuştur. 1920 yılının Aralık ayına doğru Meclis'te İstiklal Marşı yarışmasına yönelik müzakerelerin başladığını söyleyebiliriz. Özellikle 500 liralık ödül üzerine tartışmalar yaşanmıştır. Milletvekillerinin bazıları mevcut şartlar dahilinde mükafat olarak verilecek 500 liranın yüksek olduğundan dem vurmıştır. 23 Aralık 1920 tarihine kadar toplam 724 şiir gönderilmiş fakat hiç birisi seçilememiştir.² Gönderilen bu şiirler hakkında teferruat bulunmamakla birlikte sadece son değerlendirmeye kalan yedi şiir hakkında detaylı bilgi bulunmaktadır.

Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver Burdur Milletvekili Mehmet Akif'in şiir yarışmasına katılmadığını görür. Tanrıöver Mehmet Akif'in İstiklal Marşı'nı yazacağından şüphesi olmadığını Akif'e gönderdiği mektuptan anlıyoruz.

"Pek aziz muhterem efendim, İstiklal Marşı için açılan müsabakaya iştirak buyurmamalarındaki sebebin izalesi için pek çok tedbirler vardır. Zat-ı üstadelerinin matlup şiiri vücuda getirmeleri maksadın husulü için son çare olarak kalmıştır. Asil endişelerinizin icap ettirdiği ne varsa hepsini yaparız. Memleketi bu müessir telkin ve tehyic vasıtasından mahrum bırakmamanızı rica ve bu vesileyle en derin hürmet ve muhabbetimi arz ve tekrar eylerim efendim".³

Mektubu iki kez okuyan Mehmet Akif çok etkilenerek İstiklal Marşı'nı yazmaya karar vermiştir.

Akif neden yarışmaya katılmak istememişti?

Bu sorunun cevabı net bir şekilde verilecek para ödülü idi. O'na göre vatanın kurtarıldığını, milli bütünlüğün sağlandığını para ile söylemek vicdanen uygun değildi. Bu durumu Karesi Milletvekili Hasan Basri Çantay şu şekilde dile getirmiştir: "... Ben ne müsabakaya girerim ne de caize alırım... Ben bu yaştan sonra yarışa mı gireceğim ayıp değil mi?" Hamdullah Suphi Tanrıöver'in mektubundan ve ısrarından sonra özellikle Tanrıöver'in yarışma koşullarının Akif'in istediği şekilde düzenleneceğini belirtmesi Akif'in teklifi kabul etme konusunda etkili olmuştur.⁴

Mehmet Akif İstiklal Marşı'nı Taceddin Dergâhında derin bir tefekkür içerisinde on gün içinde kaleme almış, 10 kıta 41 mısradan oluşan İstiklal Marşı'nı imzasız olarak Ankara'ya göndermiştir.⁵ Mehmet Akif, İstiklal Marşı'nı yazarken adeta dünya ile olan bağını koparmıştır.

Aynı dergâhta kalan Konya Milletvekili Hafız Bekir "... Üstat bir gece birden uyanır. Kâğıt arar, bulamayınca kalemiyle yattığı yer yatağının yanındaki duvara marşın ... Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım... mısrası ile başlayan kıtasını yazar. Ben sabah namazına kalktığımda üstadı çıkışıyla duvardaki yazısını kazırken görürüm"⁶ şeklinde ifade etmiştir. İstiklal Marşı ilk defa 17 Şubat 1921 tarihinde Sebilürreşad Dergisi ve Hakimiyet-i Milliye Gazetesinde yayınlanmıştır.

İstiklal Marşı'mızın ilk kelimesi "Korkma" ile başlar.

Düşman ne derece kuvvetli dahi olsa Türk milletinin korkmaması gerektiğini söyleyerek içinde hem ümit barındırır bu öyle bir ümittir ki en karanlık gece de bile aydınlığa çıkışın yakın olduğunu hissettirir. Hem de bir manifesto niteliğindedir o zamanki işgal düzenini reddeder. Her bir dizesinde Türk'ün bağımsızlığa olan düşkünlüğünü ve Türk'ün karakterini ortaya koymaktadır. Yoğun bir duygu ve coşkun bir heyecanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

26 Şubat'ta Meclis'te İstiklal Marşı hakkındaki tezkere görüşülmeye başlanmış 1 Mart'ta Mustafa Kemal Atatürk'ün başkanlığında derinlemesine müzakere edilmiştir. Marşın asıl kabulüne yönelik görüşmeler değerlendirme sonucunda kalan yedi şiirin müzakere edildiği 12 Mart 1921 tarihinde gerçekleşmiş olup bu tarihte İstiklal Marşı kabul edilmiştir. İstiklal Marşı'nın kabulünden sonra kürsüye gelen Mustafa Kemal Atatürk "... İstiklal Marşı'nda davamızı anlatması bakımından büyük manası olan mısralar vardır. En beğendiğim yeri şu mısralardır: Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet, hakkıdır Hakka tapan milletimindir İstiklal!... Bu demektir ki efendiler Türk'ün hürriyetine dokunamaz".⁷

Akif'in o zamanki maddi durumunun pek de iyi olmadığını söyleyebiliriz. Borçları olduğu ve paraya ihtiyacının bulunduğu dönemde dahi mükafatı kabul etmemiştir. Mehmet Akif yarışma sonunda verilecek olan 500 lirayı Meclis kararı olduğu için almak mecburiyetinde kalmış fakat fakir

Müslüman kadın ve çocuklarına iş öğreterek sefaletlerine son verecek olan Darülmesai'ye hediye etmiştir.⁸ Mehmet Akif İstiklal Marşı'nı *Safahat* adlı eserine de dahil etmemiş, bunun sebebini şiiri millete hediye ettiğini, İstiklal Marşı'nın milletin malı olduğu şeklinde açıklar.⁹

Yazımızı Mehmet Akif'in sözleriyle bitirmemiz uygun olacaktır. Hasta yatağında kendisini ziyaret eden arkadaşlarına söylediği sözler İstiklal Savaşımızın ve İstiklal Marşı'nın hangi şartlarda ne şekilde yazıldığını gözler önüne sermektedir. "İstiklal Marşı... o günler ne samimi ne heyecanlı günlerdi. O şiir milletin o günkü heyecanının ifadesidir. Bin bir fecai karşısında bunalan ruhların, ıstıraplar içinde halas dakikaları beklediği bir zamanda yazılan o marş, o günlerin kıymetli bir hatırasıdır. O şiir bir daha yazılamaz. Onu kimse yazamaz. Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lazım. O şiir artık benim değildir. O milletin malıdır. Benim millete karşı en kıymetli hediyem budur."¹⁰

dipnot

* Doç. Dr. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, isil.tuna@msgsu.edu.tr

1-<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istiklal-marsinin-yazilisi-ve-kabulu/?pdf=3561> Erişim Tarihi: 13 Şubat 2023.

2-<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istiklal-marsinin-yazilisi-ve-kabulu/?pdf=3561> Erişim Tarihi: 13 Şubat 2023.

3- Nihat Altınbaş, *Milli Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*, TBMM Yayınları, Ankara 2016, s. 14.

4-<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istiklal-marsinin-yazilisi-ve-kabulu/?pdf=3561> Erişim Tarihi 13 Şubat 2023.

5- Selahattin Ağaladağ, "TBMM Tutanaklarına Göre İstiklal Marşı'nın Kabulü", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Y. 1994, s. 221-222.

6- Beşir Ayvazoglu, *İstiklal Marşı Tarihi ve Manası*, Tercüman Yayınları, İstanbul 1986, s. 27-28.

7- Muhittin Nalbantoğlu, *Mehmet Akif ve İstiklal Marşı*, Zümrüt Yayınları, İstanbul 1986, s. 11-13.

8-<https://islamansiklopedisi.org.tr/istiklal-marsi> Erişim Tarihi: 13 Şubat 2023.

9- Ertuğrul Düzdağ, *Mehmet Akif Ersoy*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 110.

10- Altınbaş, a.g.e., s. 89.